

М. А. Самсонова, студентка групи ПЗП-20-3 (*ХНУРЕ, Харків*)

Л. І. Бадєєва, кан. іст. наук, доц. (*ХНУРЕ, Харків*) – науковий керівник

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ РЕФЕРЕНДУМ 1991 РОКУ

Natural and human resources of the Ukrainian nation have always attracted the attention of neighboring states. Therefore, Ukraine for quite a long period of time remained dependent state. Gaining independence was a triumph for the entire people. In honor of this event, jubilee coins were coined and maidans and streets were renamed. In my article, I want to tell about the referendum on December 1, 1991, which confirmed the patriotism of our people and the very fact of Ukraine's independence.

Століттями українці боролися за незалежність своєї нації. Тому проголошення незалежності України стало найбільш знаковою подією в історії нашого народу. Вивченням цієї теми займалися: М. Т. Безотосний, О. В. Гісем, П. П. Панченко, В. М. Даниленко, Ф. Л. Левітас, А. Л. Ольбішевський та багато інших науковців. Автори ставили за мету – дослідити історію становлення незалежної України.

З метою всенародного підтвердження Акту проголошення незалежності України було проведено референдум 1 грудня на який виносилося питання «Чи підтверджуєте ви Акт проголошення незалежності України», Акт дістав підтвердження 90,32% громадян, які брали участь в референдумі. Референдум підтвердив волю українського народу жити в самостійній соборній українській державі.

Люди чи не вперше реалізували своє право вибору сповна, що для радянських громадян було недоступним. Вибори у Радянському союзі декларувалися як демократичні, але насправді були формальною процедурою, під час якої виборці мали засвідчити лояльність до режиму. Радянські вибори були позбавлені головного – можливості вибору, адже в бюлетенях було прізвище одного кандидата – того, кого «призначила партія». Оголошена Горбачовим гласність та курс на перебудову народного господарства змінили ставлення громадян до свого права на волевиявлення.

Свобода слова дозволила в голос говорити про те, про що раніше навіть думати було небезпечно. Кількість агітації за комуністичну партію не зменшилась, проте в ЗМІ з'явилась інформація нового гатунку. Журналісти демонстрували власні думки та погляди на різні події. Більше того, подекуди дозволяли собі критикувати владу.

На Всесоюзний референдум про збереження СРСР – єдиний в історії СРСР референдум, що відбувся 17 березня 1991 року було винесене питання «Чи вважаєте ви за необхідне збереження Союзу Радянських Соціалістичних Республік як оновленої федерації рівноправних суверенних республік, у якій будуть повною мірою гарантуватися права і свободи людини будь-якої національності». На поставлене у такий спосіб питання просто неможливо було відповісти ні. Тому на питання референдуму «Так» відповіли 113,5 млн осіб (77,85 %). Одночасно з цим референдумом в Росії відбувся всеросійський референдум про введення поста президента РРФСР, а в Україні за наполяганням Народного Руху України за перебудову було проведено республіканське консультативне опитування: «чи згодні ви, що Україна має бути у складі Союзу Радянських суверенних держав на засадах Декларації про державний суверенітет України». Позитивно на нього відповіло більше 80 % опитаних. За змістом питання не тільки не збігалось з питанням союзного референдуму, а й навіть заперечувало його. З тексту українського питання «випало» критично важливе для КПРС слово «соціалізм». У питанні звучала зовсім інша союзна держава – не Союз Радянських Соціалістичних Республік, а Союз Радянських суверенних держав. Декларація про суверенітет України визначалась як акт, що мав перевагу перед законодавством нової союзної держави. Таким чином, наслідком ідеологічної боротьби Народного Руху України за перебудову стало те, що референдумом і опитуванням в Україні були легітимізовані дві різні форми союзної держави. Впевнена підтримка народом України Декларації про суверенітет України як основи нової Союзної держави стала черговим кроком до незалежності України. Подальшими кроками стали: прийняття 24 серпня 1991 р. комуністичною більшістю Верховної Ради УРСР Акту проголошення незалежності України і перемога ідеї незалежності на Всеукраїнському референдумі 1 грудня 1991 року.

Таким чином народ в змозі сам обирати майбутнє своєї нації. Для цього потрібно лише не боятися проявляти свою громадську позицію та ні в якому разі не замовчувати насущні проблеми.

Література

1. Відомість про результати Всеукраїнського референдуму, 1 грудня 1991 р. ЦДАВО України. Ф. 1. Оп. 28. Спр. 144. Арк. 6.
2. Декларація про державний суверенітет України // Відомості Верховної Ради України. 1990. №31. С. 429.
3. Литвин В. Історія України: підручник / Відпов. ред. В.Смолій. Київ: Наукова думка, 2013. 991 с.
4. Постанова Верховної Ради України «Про проведення всеукраїнського референдуму...» // Відомості Верховної Ради України. 1991. №48. С. 663.